

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevista lainsäädännöistä

Yleistä

Opetushallitus pitää hallinnonalan virastorakenneuudistusta ja sen tavoitteita tarkoituksenmukaisina. Digitaaliset palvelut ja valtion yhteiset toimintaprosessit mahdollistavat suuremman virastokoon, mikä alentaa hallinto- ja tukipalveluissa yksikkökustannusten hintaa ja lisää taloudellista tehokkuutta. Lisäksi pienet virastot, joiden hallintoon osoitetut resurssit ovat tyypillisesti niukat, pääsevät osaksi kattavampia ja laadukkaampia palveluja. Virastojen yhdistyminen tuottaa parhaimmillaan myös toiminnallista synergiaa ja lisää toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Laki opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista

Opetushallitus pitää sivistyshallinnon tavoitemäärittelyä onnistuneena. Tavoitteisiin sisältyy yhteiskunnan toimintavarmuuden edistäminen, mikä muuttuneessa maailmantilanteessa nousee painoarvoltaan aikaisempaa merkittävämmäksi. Tieteen, taiteen ja kansallisen kulttuuriperinnön sekä kasvatuksen ja koulutuksen merkitys yhteiskunnan yhtenäisyyden ja henkisen kriisinsietokyvyn perustana on tärkeää huomata ja perusteltua osoittaa se myös laissa.

Laki keventäisi Opetushallituksen osalta virkojen erityisiä kelpoisuusvaatimuksia ja sen seurauksena myös muodollisia kielitaitovaatimuksia. Muutos lisää jossain määrin virastojen harkintavaltaa virkavalinnoissa. Tämä vastaa yleistä sääntelyn ja hallinnon kehityssuuntaa. Opetushallitus ei pidä kelpoisuus- ja kielitaitovaatimusten muuttamista käytännön toiminnan kannalta erityisen merkittävänä; ansiotunein tulee edelleen valita ja valittavalla on oltava tehtävän edellyttämä kielitaito. Ruotsinkielisen toiminnan osalta muodollinen kielitaitovaatimus säilyisi, mitä Opetushallitus pitää tärkeänä.

Laki Opetushallituksesta

Uudistus ei muuta Opetushallituksen nykyisiä tehtäviä, vaan virasto toimii edelleen koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja jatkuvan oppimisen sekä kansainvälistymisen asiantuntijavirastona.

Virastorakenneuudistus merkitsee Opetushallitukselle yhdistymistä Kotimaisten kielten keskus Kotuksen kanssa, mikä laajentaa Opetushallituksen tehtäväalaa.

Petri Heikkilä
Kouluneuvos
Opetushallitus
14.5.2025

Virastot ovat valmistelleet yhdistymistä vuoden 2024 alkupuolella aloitetussa projektissa. Valmisteluprosessi on ollut ylimääräinen ja merkittävästi työllistävä prosessi. Ajoittuminen samaan ajankohtaan valtiohallinnon tuottavuustoimien ja niistä seuranneiden yhteistoimintaneuvottelujen kanssa lisäsi kuormittavuutta, joka tulee jatkumaan koko yhdistymisvalmistelun ja sitä seuraavan toiminnan vakiinnuttamisen vaiheen ajan.

Valmistelu on edennyt aikataulussa niin, että yhdistyminen voi tapahtua hallitusti 1.1.2026. Lausunnon ensimmäisessä kappaleessa todetut yleiset virastoyhdistymisen tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat ovat relevantteja myös Opetushallituksen ja Kotuksen yhdistymisessä; yhdistyminen tehostaa hallinto- ja tukipalveluja ja mahdollistaa jossain määrin myös ydintehtäviin liittyvää synergiaa. Synergiamahdollisuudet liittyvät ennen kaikkea kielellisiin kysymyksiin, joissa molemmilla virastoilla on oma kansallinen roolinsa; Kotuksella kansalliskieliin liittyvä yleinen asiantuntijatehtävä ja Opetushallituksella kielenopetukseen ja sen kehittämiseen sekä kieliosaamisen todentamiseen liittyvät roolit.